

# פרשת משפטים – חמישי

<sup>(א)</sup> **לֹא תִטֶּה מִשְׁפַּט אֲבִינֶךָ** וְלֹא תַצְלִי דִין מִסְפִּינֶךָ, **בְּרִיבוֹ:**

רש"י: אֲבִינֶךָ: לְשׁוֹן אוֹכֵה שֶׁהוּא מְדוּלָּדֵל וְתֹאב לְכָל טוֹבָה

<sup>(ב)</sup> **מִדְּבַר־שָׁקָר תִּרְחֹק וְנָקִי** מִפְּתִגְמָא דְשָׁקְרָא, **וְצַדִּיק אֶל־תִּהְרֹג כִּי לֹא־** **אֲצַדִּיק רָשָׁע:**

רש"י: וְנָקִי וְצַדִּיק אֶל תִּהְרֹג: מִנֵּין לְיוֹצֵא מִבֵּ"ד חַיִּב וְאָמַר אֶחָד יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת שְׂמִחָזִירִין אוֹתוֹ ת"ל וְנָקִי אֶל תִּהְרֹג וְאֶע"פ שֶׁאִינוֹ צַדִּיק שְׁלֹא נִצְטַדֵּק בִּבֵּ"ד מ"מ נָקִי הוּא מִדִּין מִיתָה שֶׁהָרִי יֵשׁ לָךְ לְזָכוּתוֹ. וּמִנֵּין לְיוֹצֵא מִבֵּ"ד זָכָאִי וְאָמַר אֶחָד יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו חוֹבָה שְׁאִין מִחֲזִירִין אוֹתוֹ לִבֵּ"ד תִּלְמוּד לֹא־וְצַדִּיק אֶל תִּהְרֹג וְזֶה צַדִּיק הוּא שְׁנִצְטַדֵּק בִּבֵּ"ד: כִּי לֹא אֲצַדִּיק רָשָׁע: אֵין עָלֶיךָ לְהַחֲזִירוֹ כִּי אֲנִי לֹא אֲצַדִּיקָנּוּ בְּדִינוֹ אִם יֵצֵא מִיַּדְךָ זָכָאִי יֵשׁ לִי שְׁלֹחִים הִרְבֵּה לְהַמִּיתוֹ בְּמִיתָה שְׁנִתְחַיֵּב בָּהּ:

<sup>(ג)</sup> **וְשֹׁחַד לֹא תִקַּח כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲזֹר פְּקֻחִים וַיִּסְלַף הַבְּרִי צַדִּיקִים:**

רש"י: וְשֹׁחַד לֹא תִקַּח: אֶפְלוּ לְשֹׁפוּט אָמַת וּכ"ש כְּדִי לְהַטּוֹת אֶת הַדִּין שֶׁהָרִי כְּדִי לְהַטּוֹת אֶת הַדִּין נֶאֱמַר כָּבֹד לֹא תִטֶּה מִשְׁפָּט: יַעֲזֹר פְּקֻחִים: וְאֶפְלוּ חֲכָם בַּתוֹרָה וְנוֹטֵל שׁוּחַד סוֹף שֶׁתִּטְרֹף דַּעְתּוֹ עָלָיו וַיִּשְׁתַּכַּח תִּלְמוּדוֹ וַיִּכְהֶה מְאוּר עֵינָיו: וַיִּסְלַף: כְּתַרְגוּמוֹ וּמִקְלָקֵל: דְּבָרֵי צַדִּיקִים: דְּבָרִים הַמְצוּדָקִים מִשְׁפָּטִי אָמַת וְכֵן תַּרְגוּמוֹ פִּתְגָמִין תַּרְצִין. יִשְׂרָיִם:

<sup>(ד)</sup> **וְגֵר לֹא תִלְחֹץ וְאַתָּם יִדְעֵתֶם אֶת־נַפְשׁ הַגֵּר כִּי־גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:**

רש"י: וְגֵר לֹא תִלְחֹץ: בַּהֲרַבָּה מְקוֹמוֹת הַזִּהְיָה תוֹרָה עַל הַגֵּר מִפְּנֵי שְׁסוּרוֹ רַע: אֶת נַפְשׁ הַגֵּר: כַּמָּה קָשָׁה לוֹ כְּשִׁלּוּחֲצִים אוֹתוֹ:

<sup>(ה)</sup> **וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע אֶת־אַרְצְךָ וְאַסְפֹּת אֶת־תְּבוּאַתָּה:**

רש"י: וְאַסְפֹּת אֶת תְּבוּאַתָּה: לְשׁוֹן הַכִּנְסָה לְבֵית כָּמוֹ וְאַסְפֹּתוֹ אֶל תוֹךְ בֵּיתְךָ:

<sup>(ו)</sup> **וְהַשְּׁבִיעֲתָ תִשְׁמָטָנָה וְנִטְשָׁתָה וְאָכְלוּ אֲבִינִי עִמָּךְ וַיִּתְּרֶם תֹּאכֵל חֵית הַשָּׂדֶה בֶּן־תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ לְזִיתְךָ:**

רש"י: תִשְׁמָטָנָה: מַעֲבֹדָה: וְנִטְשָׁתָה: מֵאֲכִילָה אַחֵר זֶמֶן הַבַּעֲזוֹר. ד"א תִשְׁמָטָנָה מַעֲבֹדָה גְּמוּרָה כְּגוֹן חֲרִישָׁה וְזִרְיָעָה. וְנִטְשָׁתָה מְלֻזְבֵּל וּמִלֶּקְשָׁקֶשׁ: וַיִּתְּרֶם תֹּאכֵל חֵית הַשָּׂדֶה: לְהַקִּישׁ מֵאֲכָל אֲבִיוֹן לְמֵאֲכָל חֵיהּ מַה חֵיהּ אוֹכֵלֶת בְּלֹא מַעֲשֶׂר אִף אֲבִיוֹנִים אוֹכְלִים בְּלֹא מַעֲשֶׂר מִכָּאֵן אָמְרוּ אֵין מַעֲשֶׂר בַּשְּׁבִיעִית: בֶּן תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ: וּתְחַלֵּת הַמִּקְרָא מְדַבֵּר בַּשָּׂדֶה הַלֶּבֶן כָּמוֹ שֶׁאִמַּר לְמַעַלָּה הֵימָנוּ תִזְרַע אֶת אֲרָצְךָ:

<sup>(ז)</sup> **שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת לַמַּעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וַיִּנְפֹּשׁ בֶּן־אִמְתֶּךָ וְהַגֵּר:**

רש"י: וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת: אִף בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית לֹא תַעֲקֹר שַׁבַּת בְּרֹאשִׁית מִמְּקוֹמָהּ שְׁלֹא תֹאמַר הוּאִיל וְכָל הַשָּׁנָה קְרוּיָה שַׁבַּת לֹא תִנְהַג בָּהּ שַׁבַּת בְּרֹאשִׁית: לַמַּעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ: תֵּן לוֹ נִיחַ לְהַתִּיר שְׂיֵהָא תוֹלֵשׁ וְאוֹכֵל עֲשָׂבִים מִן הַקֶּרֶקֶע אוֹ אִינוֹ אֵלָא יַחֲבִשְׁנוּ בַתוֹךְ הַבֵּית אִמְרַת אֵין זֶה נִיחַ אֵלָא צַעַר: בֶּן אִמְתֶּךָ: בַּעֲבָד עַרְל הַכְּתוּב מְדַבֵּר: וְהַגֵּר: זֶה גֵר תוֹשֵׁב:

<sup>(ח)</sup> **וּבְכָל אֲשֶׁר־אָמַרְתִּי אֵלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ וְאַתֶּם תִּשְׁמְרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵיכֶם לֹא תִזְכִּירוּ לֹא יִשְׁמַע עַל־פִּיךָ:**

רש"י: וּבְכָל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ: לַעֲשׂוֹת כָּל מִצְוֹת עֲשֵׂה בְּאֲזַהְרָה שְׁכָל שְׁמִירָה שְׁבַתוֹרָה אֲזַהְרָה הִיא בְּמָקוֹם לֹאוֹ: לֹא תִזְכִּירוּ: שְׁלֹא יֹאמַר לוֹ שְׁמוֹר לִי בְּצַד עֲבוּדַת כּוֹכָבִים פְּלוֹנִית אוֹ תַעֲמוּד עַמִּי בְּיוֹם עֲבוּדַת כּוֹכָבִים פְּלוֹנִית. ד"א וּבְכָל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵיכֶם לֹא תִזְכִּירוּ לַלְמַדְךָ שֶׁשְׁקִילָה עֲבוּדַת כּוֹכָבִים כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹת כָּלֵם וְהַנְזָהֵר בָּהּ כְּשׁוֹמֵר אֶת כֶּלֶן: לֹא יִשְׁמַע: מִן הָעוֹבָד כּוֹכָבִים: עַל פִּיךָ: שְׁלֹא תַעֲשֶׂה שְׁתַּפּוֹת עִם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וַיִּשְׁבַּע לָךְ בַּעֲבוּדַת כּוֹכָבִים שְׁלוֹ נִמְצְאָתָ שְׁאֵתָה גּוֹרֵם שְׂיִזְכִּיר עַל יַדְךָ:

<sup>(ט)</sup> **שְׁלֹשׁ רִגְלִים תִּחַג לִי יְד תֵּלֶת זְמָנִין, תִּיחַגוּן בַּשָּׁנָה:**

רש"י: רִגְלִים: פַּעָמִים וְכֵן כִּי הַכִּיתָנִי זֶה שְׁלֹשׁ רִגְלִים:

<sup>(י)</sup> **אֶת־חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכֵל מִצּוֹת בָּאֲשֶׁר צִוִּיתְךָ לַמּוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי־בּו יֵצֵאתָ מִמִּצְרַיִם וְלֹא־יֵרָאוּ פָנֶי רִיקָם:**

רש"י: חֹדֶשׁ הָאָבִיב: שֶׁהַתְּבוּאָה מִתְמַלֵּאת בּוֹ בְּאַבִּיָּה אָבִיב לְשׁוֹן אֵב. בְּכוֹר וְרֹאשׁוֹן לְכַשֵּׁל פְּרוֹת: וְלֹא יֵרָאוּ פָנֶי רִיקָם: כְּשֶׁתְּבֹאוּ לָרְאוֹת פָּנֶי בְּרָגְלִים תְּבִיאוּ לִי עוֹלוֹת:

<sup>(יא)</sup> **וְחַג הַקִּצִּיר בַּבּוֹרִי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג הָאָסֶף בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאִסְפָּךָ אֶת־מַעֲשֶׂיךָ מִן־הַשָּׂדֶה:**

רש"י: וְחַג הָאָבִיב: שֶׁהַתְּבוּאָה מִתְמַלֵּאת בּוֹ בְּאַבִּיָּה אָבִיב לְשׁוֹן אֵב. בְּכוֹר וְרֹאשׁוֹן לְכַשֵּׁל פְּרוֹת: וְלֹא יֵרָאוּ פָנֶי רִיקָם: כְּשֶׁתְּבֹאוּ לָרְאוֹת פָּנֶי בְּרָגְלִים תְּבִיאוּ לִי עוֹלוֹת:

<sup>(יב)</sup> **וְחַג הַקִּצִּיר בַּבּוֹרִי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג הָאָסֶף בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאִסְפָּךָ אֶת־מַעֲשֶׂיךָ מִן־הַשָּׂדֶה:**

רש"י: וְחַג הַקִּצִּיר: הוּא חַג שְׁבוּעוֹת: בַּבּוֹרִי מַעֲשֶׂיךָ: שֶׁהוּא זֶמֶן הַבָּאָת בַּבּוֹרִים שְׁשָׁתִי הַלָּחֶם הַבָּאִין בַּעֲצָרָה הֵיךְ מִתִּירִין הַחֹדֶשׁ לְמַנְחוֹת וְלִהְבִּיא בַּבּוֹרִים לְמִקְדָּשׁ שְׁנֶאֱמַר וּבַיּוֹם הַבַּבּוֹרִים וְגו': וְחַג הָאָסֶף: הוּא חַג הַסּוּכוֹת: בְּאִסְפָּךָ אֶת מַעֲשֶׂיךָ: שְׁכָל יְמוֹת הַחַמָּה הַתְּבוּאָה מִתִּיבֶשֶׁת בַּשָּׂדוֹת וּבַחַג אוֹסְפִים אוֹתָהּ אֶל הַבֵּית מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים:

<sup>(יג)</sup> **שְׁלֹשׁ פַּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶל־פָּנֶי הָאֵדֶן וַיְהוּה:**

רש"י: שְׁלֹשׁ פַּעָמִים וְגו': לְפִי שֶׁהָעֲנִין מְדַבֵּר בַּשְּׁבִיעִית הַצָּרֶף לֹא־וְשֹׁא יִתְעַקְרוּ שְׁלֹשׁ רִגְלִים מִמְּקוֹמָן: כָּל זְכוּרְךָ: הַזְּכָרִים שְׁבָךְ:

<sup>(יד)</sup> **לֹא־תִזְבַּח עַל־חֲמִין דָּם וְבָחִי וְלֹא־יִלִּין חֶלֶב־חַגִּי עַד־בֹּקֶר:**

רש"י: לֹא תִזְבַּח עַל חֲמִין וְגו': לֹא תִשְׁחַט אֶת הַפֶּסַח בִּי"ד בְּנִיסָן עַד שֶׁתְּבַעַר הַחֲמִץ: וְלֹא יִלִּין חֶלֶב חַגִּי וְגו': חוּץ לְמִזְבֵּחַ: עַד בֹּקֶר: יָכוֹל אִף עַל הַמַּעֲרֹכָה יִפְסֵל בְּלִינָה ת"ל עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלֵּילָה: וְלֹא יִלִּין: אֵין לִינָה אֵלָא בַעֲמוּד הַשֹּׁחַר שְׁנֶאֱמַר עַד בֹּקֶר אֲבָל כָּל הַלֵּילָה יָכוֹל לְהַעֲלוֹתוֹ מִן הָרִצְפָּה לְמִזְבֵּחַ:

<sup>(טו)</sup> **רִאשִׁית בַּבּוֹרִי אֲדַמְתָּךְ תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תִבְשֹׁל גִּדִּי בַחֲלֵב אִמּוֹ:**

רש"י: רִאשִׁית בַּבּוֹרִי אֲדַמְתָּךְ: אִף הַשְּׁבִיעִית חִיבַת בַּבּוֹרִים לְכָךְ נֶאֱמַר אִף כָּאֵן בַּבּוֹרִי אֲדַמְתָּךְ. כִּי־צַד אָדָם נִכְנָס לַתוֹךְ שְׂדֵהוּ רֹאֶה תִאֲנֶה שֶׁבִכְרָה כוֹרֶךְ עָלֶיהָ גָּמִי לְסִימָן וּמִקְדִּישָׁהּ וְאֵין בַּבּוֹרִים אֵלָא מִשְׁבַּעַת הַמִּינִין הָאֲמוּרִים בַּמִּקְרָא אֶרֶץ חֲטָה וְשְׁעוּרָה וְגו': לֹא תִבְשֹׁל גִּדִּי: אִף עֵגֶל וְכֶבֶשׂ בְּכָלֵל גִּדִּי שְׁאִין גִּדִּי אֵלָא לִי וְלֹד רַךְ מִמָּה שְׁאֵתָה מוֹצֵא בַכְּמָה מְקוֹמוֹת בַּתוֹרָה שְׁכַתוֹב גִּדִּי וְהוֹצֵרְךָ לְפָרֶשׁ אַחֲרָיו עֲזִים כְּגוֹן אֲנָכִי אֲשִׁלַּח גִּדִּי עֲזִים אֶת גִּדִּי הָעֲזִים. שְׁנֵי גִדֵּי עֲזִים. לְלַמֵּדְךָ שְׁכָל מְקוֹם שְׁנֶאֱמַר גִּדִּי סֵתָם אִף עֵגֶל וְכֶבֶשׂ בַּמִּשְׁמַע וּבִגְ' מְקוֹמוֹת נִכְתָּב בַּתוֹרָה. א' לֹא־סוּר אֲכִילָהּ וְא' לֹא־סוּר הַנָּאֶה וְא' לֹא־סוּר בַּשּׁוּל:

יח לא תבוס על חמיע, דם פסחי; ולא יביתון בר ממדבחה תרבי נכסת חגא, עד צפרא.